

Netwerkgerichte gespreksvoering: het vierkolommenmodel.

Samenwerken met het sociale netwerk

Een steunend netwerk heeft een beschermende functie voor kinderen en ouders. Grootouders, vrienden, collega's, burens, (sport)verenigingen en leden van de religieuze gemeenschap vervullen een belangrijke rol bij de praktische en emotionele ondersteuning van gezinnen. Als het sociale netwerk goed zicht heeft op hoe een gezin functioneert, kan dit helpen grote problemen en escalaties te voorkomen. Dit werkt het best als de gezinnen of cliënten die je begeleidt hun netwerk weten in te zetten en te benutten. Dat is de reden dat dat netwerkgerichte gespreksvoering een essentieel onderdeel is van hulp aan gezinnen, ouders en jongeren. De tool die we hier presenteren is een bruikbaar hulpmiddel bij het analyseren, versterken en benutten van het sociale netwerk.

Netwerkgerichte gespreksvoering

Netwerkgerichte gespreksvoering wil zeggen dat je er op gespitst bent om, doormiddel van gerichte vragen, met cliënten te spreken over hun sociale netwerk. Op elk moment gedurende de hulp. Bedoeling is gezinsleden te ondersteunen bij het versterken en mobiliseren van steun uit hun netwerk. Het is hiervoor van belang dat je vanaf het eerste contact bewust bent dat de mensen die je voor je hebt een onderdeel vormen van een breder netwerk. Hoe klein dat netwerk soms ook kan zijn. Je bent alert op invalshoeken om vragen te stellen over het al of niet aanwezig zijn van sociale steun. Vragen die zijn gerelateerd aan de hulpvragen en onderwerpen die de cliënten zelf aandragen. Denk hierbij aan vragen als: 'Aan wie heb je dit verhaal al weleens vertelt?', 'wie is het best op de hoogte van jullie situatie', 'van wie heb je de laatste tijd het meeste steun en begrip gehad?' De bedoeling van deze vragen is je cliënten te helpen, daar waar nodig en wenselijk, steun uit hun netwerk te mobiliseren en eventueel een rol te geven in het hulpproces. Zo kan het zijn dat je gedurende het hulpproces niet alleen samenwerkt met gezinsleden of een jongere, maar ook met hun netwerk.

Het vierkolommenmodel:

Het vierkolommenmodel is een werkvorm die je ondersteunt bij netwerkgerichte gespreksvoering en analyseren van het sociale netwerk van een gezin of individuele cliënt. Het gaat om een inventarisatie van aanwezige of mogelijke sociale steun gerelateerd aan een specifieke hulpvraag of doelstelling van een gezin of een cliënt. Het model draagt bij aan de zoektocht van cliënten naar mogelijkheden om hun sociale netwerk uit te breiden, te versterken en te mobiliseren.

Dit model is niet bedoeld om een algemene of brede analyse te maken van het sociale netwerk van een gezin of cliënt. Daar bestaan andere zeer bruikbare hulpmiddelen als het genogram, levenslijn of sociogram. De hulpvraag of doelstelling die cliënten aandragen vormt de aanleiding om met je cliënten met behulp van het vierkolommenmodel, de (eventuele) rol van personen uit het netwerk te inventariseren. Om vervolgens op basis hiervan met hen een actieplan te bedenken.

Je kunt de kolommen in het gesprek gesprek benutten door ze bijvoorbeeld op een (tafel)flipover te tekenen en de belangrijkste antwoorden in kernwoorden in de kolommen weer te geven. Of je vraagt een cliënt of gezinslid dit te doen. Je er ook voor kiezen de kolommen als leidraad van het gesprek te gebruiken zonder ze meteen in te vullen.

Kolom 1: De huidige situatie.

Je start met het bespreken van de hulpvraag of het probleem dat aanleiding is voor het vragen van hulp. De actuele situatie van het gezin of de cliënt. Hierbij vraag je zoveel mogelijk door naar specifieke gebeurtenissen die illustratief zijn voor het probleem of de hulpvraag. Daarbij vraag je ook naar hun zorgen voor de toekomst en de verwachtingen die men heeft als er niets veranderd. Vervolgens stel je vragen over de rol van personen uit het netwerk., zoals 'Wie zijn er op de hoogte?' en 'Met wie deel je je problemen?' Zo verzamel je informatie over het netwerk die van belang kan zijn voor het beantwoorden van de hulpvraag. In de eerste drie kolommen stel je dus al vragen die relevant zijn voor kolom 4.

Kolom 2:

De tweede kolom geeft de gewenste toekomstsituatie weer. Je helpt gezinsleden of individuele cliënten hun wensen ten aanzien van het besproken probleem of de actuele hulpvraag, te formuleren met behulp van zogenaamde toekomstprojectievragen. Stimuleer hun verbeelding: 'Hoe zou dezelfde situatie die zojuist is besproken bij kolom 1, verlopen als alles goed is en de problemen verdwenen zijn?' Zo kunnen vragen die horen bij deze kolom cliënten helpen werkbare doelen te formuleren. En dan op heel concreet niveau. Ook bij dit onderdeel kun je netwerkgerichte vragen stellen, zoals: 'Als het over een jaar beter gaat, wat zegt die-en-die daarover?', 'Hoe verloopt dan het contact met die-en-die?', 'Wat is er dan veranderd in het contact met de mensen bij je in de straat?'. Zo stimuleer je je cliënten na te denken welke personen uit het netwerk een aandeel of rol kunnen bij het verbeteren van hun omstandigheden.

Kolom 3.

Deze kolom is bedoeld om met gezinsleden en cliënten te zoeken naar de reeds aanwezige steun. Uitgangspunt is het zoeken naar uitzonderingssituaties. 'Wanneer was het probleem dat we bespraken bij kolom 1 in een vergelijkbare situatie afwezig of in elk geval minder groot?'. Allereerst zoek je bij het doorvragen op een uitzonderingssituatie naar vaardigheden van cliënten of directe gezinsomstandigheden die bijdroegen aan de uitzondering. Vervolgens kun je ook vragen stellen over de eventuele invloed of bijdrage van anderen om de cliënt of het gezin heen. Het kan cliënten helpen te ontdekken dat ze er niet altijd alleen voor staan en dat er op sommige momenten wel degelijk sprake is van steun of begrip. Al is het maar van één persoon.

Kolom 4.

Bij de eerste drie kolommen heb je al een aantal netwerkvragen gesteld. en de antwoorden kun je al in deze kolom invullen. In de vierde kolom zijn een aantal vragen geformuleerd over aanwezig en

gewenste steun uit het netwerk. Bij het bespreken van de onderdelen in de kolommen 2 en 3 is al informatie over het sociale netwerk dat van belang is, aan bod gekomen. Bij kolom 4 aangekomen vraag je door. De bedoeling is om gezinsleden of je cliënten te ondersteunen en stimuleren om tot concrete actie over te gaan. Je bespreekt met hen hoe iemand uit het netwerk zou kunnen helpen

het actuele probleem aan te pakken of zou kunnen bijdragen aan het realiseren van het doel dat bij kolom 2 is gesteld. En welke stappen gezet kunnen worden hoe zo'n steunend contact benaderd en gemobiliseerd kan worden. De concrete afspraken of voornemens die uit de bespreking voortkomen kun je, of kan je cliënt noteren in het vak onder aan het model. Of in een werkplan of afsprakenlijst.

<i>Huidige situatie</i>	<i>Gewenste situatie</i>	<i>Krachten en uitzonderingen</i>	<i>Netwerk</i>
<p>1. Wat is er gebeurd, wat heb je meegemaakt, waardoor jij je zorgen maakt/dit probleem ervaart?</p> <p>2. Als er niets gebeurt, hoe sta je er dan voor over 6 maanden</p>	<p>4. Hoe zou je het willen hebben over 6 maanden? Hoe ziet het er precies uit? Wat gaat er beter?</p>	<p>5. Zijn er tijden geweest dat het goed ging met dit probleem of er niet was? Hoe ging dat?</p>	<p>3. Met wie deel je nu jouw zorgen?/Wie is er op de hoogte?</p> <p>6. Wie waren er toen om jou heen?</p> <p>7. Wie zijn de mensen die het meest om jou geven?</p> <p>8. Wat wensen zij jou toe?</p> <p>9. Hoe zouden ze jou het beste een stapje verder kunnen helpen?</p> <p>(welke vaardigheden, kwaliteiten kunnen bijdragen?)</p>
<p>Wat is de eerst volgende stap die je gaat zetten om deze situatie te verbeteren?</p>			